

Proposition 8: Studenters arbetsmiljö i det politiska programmet

Proposition 8: Förslag till uppdaterat kapitel om studenters hälsa och trygghetssystem

Kongressen 2024 gav styrelsen i uppdrag att strukturera om och utveckla ny politik för studenters arbetsmiljö i det politiska programmet. Den här propositionen är resultatet av det arbetet.

Styrelsen har vid ett medlemsråd lyssnat in sektionerna gällande hur nuvarande politik ska tolkas, vad som bör förändras och vad som saknas. Sektionerna har även erbjudits möjlighet att genom en enkät delge styrelsen åsikter om Saco studentråds politik gällande studenters arbetsmiljö.

Styrelsen har valt att lägga förslaget på ny politik på en övergripande nivå. Väldigt konkreta arbetsmiljörelaterade frågor, såsom antal studieplatser i ett universitetsbibliotek eller ljuddämpning i lärosätens korridorer, drivs bäst mot enskilt lärosäte medan Saco studentråd i huvudsak bedriver påverkansarbete mot nationella aktörer.

Propositionen består av styrelsens förslag till uppdaterat kapitel om studenters hälsa och trygghetssystem samt en bilaga innehållandes nuvarande att-satser samt styrelsens resonemang om varför de bör eller inte bör ändras.

Styrelsen föreslår kongressen besluta:

att anta förslaget till uppdaterat kapitel om studenters hälsa och trygghetssystem.

Förslag till uppdaterat kapitel: Studentens hälsa och trygghetssystem

Saco studentråds inriktning är

- att* studenter ska ha tillgång till ett fullgott utbud av stöd och yrkeskompetenser för att förebygga ohälsa och garantera en tillfredsställande arbetsmiljö,
- att* studenters rehabilitering tillbaka in i studier ska byggas på en tydlig och effektiv samverkan mellan lärosäte, myndigheter och den offentliga vården, samt
- att* studenter ska integreras med socialförsäkringssystemet för yrkesverksamma.

Saco studentråd anser

- att* nationella riktlinjer för alla lärosäten ska införas gällande studenters arbetsmiljö,
- att* lärosäten ska ha väl utarbetade rutiner för hur studenter ska involveras i det systematiska arbetsmiljöarbetet,
- att* studenter ska ha minst 11 timmars sammanhängande dygnsvila,
- att* studenter ska ha minst 36 timmars sammanhängande veckovila,
- att* studenter ska få information av lärosätet om vilka studiesociala stöd som erbjuds vid sina lärosäten och av offentliga instanser,
- att* studenter som innehar förtroendeuppdrag att bevaka och påverka studenters arbetsmiljö ska erhålla ersättning för den tid uppdraget kräver,
- att* lärosäten ska genomföra en årlig digital anonym hälsoscreening för alla studenter,
- att* studenternas trygghetssystem ska vara transparenta och enkla att förutse,

- att* det ska vara möjligt att vara sjukskriven på deltid och studera med studiemedel på deltid i kvartsfart, halvfart och trekvartsfart,
- att* studenten ska behålla sin utbildningsplats vid sjukskrivning,
- att* studerande föräldrar ska ha möjlighet att erhålla föräldrapenning på en nivå som motsvarar fullt uttag av ordinarie studiemedel, samt
- att* karenstiden för avskrivning av studielån för studenter som är sjukskrivna ska vara 14 dagar.

Bilaga med förklarande

Den här bilagan består av dagens kapitel, de nya förslagen och förklaringar till hur styrelsen har resonerat.

Rubrik: Studenters hälsa och trygghetssystem

Styrelsen anser att kapitlet inte bör byta namn. Arbetsmiljö är en fråga om hälsa och hälsa är en fråga om arbetsmiljö. Åtta att-satser i nuvarande kapitel handlar om hälsa/arbetsmiljö och sex av dem handlar om trygghetssystem/socialförsäkringar. Båda områdena är frågor som Saco studentråd drivit länge och profilerat sig i. Frågor om socialförsäkringar är dessutom tätt förknippade med våra moderförbunds yrkesverksammas förutsättningar och därmed fackens åsikter och påverkansarbete.

Man skulle möjligtvis kunna tänka sig att kapitlet byter namn till "studenters arbetsmiljö och trygghetssystem" men styrelsen anser att hälsa är ett bättre värdeord, särskilt eftersom det är studentkårerna som har det formella uppdraget att företräda studenter i frågor om arbetsmiljö gentemot lärosätena. Saco studentråd kan däremot bistå arbetet genom påverkansarbete gentemot främst regering och riksdag.

Inriktningar

1. att studenter ska ha tillgång till ett fullgott utbud av stöd och yrkeskompetenser för att förebygga ohälsa

Styrelsen föreslår att kongressen lägger till arbetsmiljö i första att-satsen i inriktningarna för att förtydliga att kapitlet och hälsa över huvud taget handlar om arbetsmiljö. Det tydliggör också att en god arbetsmiljö inte händer av sig själv utan kräver arbetsmiljökompetens från lärosätets sida. Den nya att-satsen föreslås lyda:

att studenter ska ha tillgång till ett fullgott utbud av stöd och yrkeskompetenser för att förebygga ohälsa och garantera en tillfredsställande arbetsmiljö

2. att studenters rehabilitering tillbaka in i studier ska byggas på en tydlig och effektiv samverkan mellan lärosäte, myndigheter och den offentliga vården

Styrelsen anser att det här är en bra åsikt som inte bör ändras. Arbetsgivare har ett uttalat ansvar att göra anpassningar i arbetet så att arbetstagare med nedsatt förmåga att arbeta ska kunna komma tillbaka till arbetet efter sjukskrivning. Saco studentråd tycker att även studenter ska ha rätt till anpassningar tillbaka in i studier.

3. att studenter ska integreras med socialförsäkringssystemet för yrkesverksamma

Styrelsen anser att det här är en bra åsikt som inte bör ändras. Om studenter har speciallösningar genom andra system än resten av befolkningen ökar risken att studenter faller mellan stolarna och att studenters frågor inte bli lika politiskt prioriterade och att de glöms bort när det görs förändringar i andra trygghetssystem.

Åsikter

4. att studenter ska få minst två kalenderdagens ledighet mellan avslutandet av en kurs/delkurs och starten av nästa på samtliga program och kurser

Styrelsen tolkar att-satsens andemening som att studenter bör få rätt till motsvarande helgledighet efter avslutade kurser. Helgledighet är en arbetsmiljöfråga och man brukar i de sammanhangen prata om helgledigheten som veckovila. Syftet med veckovila är att arbetstagare återkommande ska få längre sammanhängande ledighet än dygnsvilan. Veckovila regleras i arbetstidslagen som säger att arbetstagare ska ha rätt till minst 36 timmar sammanhängande veckovila.

Kurser och delkurser varierar kraftigt i längd så i stället för att anse att studenter ska ha rätt till helg när en kurs eller delkurs är slut tycker styrelsen att studenter ska ha samma rätt till veckovila som arbetstagare. Förslaget till ny att-sats lyder:

att studenter ska ha minst 36 timmars sammanhängande veckovila

I praktiken skulle en sådan bestämmelse innebära att ett dygn och en natt per vecka är fredade från schemalagda obligatoriska moment. Ingenting skulle förändras för de flesta studenter men för vissa skulle det innebära en väsentligt bättre arbetsmiljö.

5. att studenter ska få information av lärosätet om vilka studiesociala stöd som erbjuds vid sina lärosäten och av offentliga instanser

Styrelsen anser att det här är en bra åsikt som inte bör ändras. Enligt en undersökning som Saco och Saco studentråd beställde 2019 visste en fjärdedel av nyexaminerade akademiker inte att det fanns en studenthälsa.

6. att lärosäten ska ha god kännedom om sina studenters hälsotillstånd

Styrelsen bedömer att den här att-satsen är svårtolkad och det framkom vid ett medlemsråd där det här kapitlets att-satser diskuterades att det kan uppfattas som integritetskränkande om lärosäten skulle ha för mycket information om individuella studenters hälsa.

För att förtydliga att det inte handlar om att lärosäten ska ha tillgång till vårdjournaler eller något liknande föreslår styrelsen en ny att-sats som ersätter den ovan:

att *lärosäten ska genomföra en årlig digital anonym hälsoscreening för alla studenter*

Med den föreslagna att-satsen är det tydligare att syftet inte är att knyta uppgifter till individer utan att datan ska samlas in för att lärosäten ska kunna dimensionera sin studenthälsa och sina tillgängliggörande insatser. Det blir också tydligt att det bara är de uppgifter en student vill dela med sig av som kommer samlas in.

7. att det ska vara möjligt att vara sjukskriven på deltid och studera med studiemedel på deltid i kvartsfart, halvfart och trekvartsfart

Det är idag möjligt för studenter att vara sjukskrivna på heltid och i vissa situationer även på halvtid. Ersättningsnivåerna i sjukförsäkringen för yrkesverksamma är antingen 25, 50, 75 eller 100 procent. Styrelsen anser att studenter bör ha samma möjlighet till sjukskrivning som yrkesverksamma och att attsatsen därför inte bör ändras. För kännedom finns det färdiga förslag på detta från SOU 2018:9.

8. att studenten ska behålla sin utbildningsplats vid sjukskrivning

Styrelsen anser att det här är en bra åsikt som inte bör ändras. Målet vid en sjukskrivning måste vara att man ska kunna komma tillbaka till den sysselsättning man hade innan, vilket ju inte är möjligt om man blir av med sin utbildningsplats. I vissa fall är det svårt att administrera men ambitionen bör vara att alla ska få behålla sin plats.

9. att studerande föräldrar ska ha möjlighet att erhålla föräldrapenning på en nivå som motsvarar fullt uttag av ordinarie studiemedel

Styrelsen anser att det här är en bra åsikt som inte bör ändras. Idag beräknas föräldrapenningen antingen utifrån den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI), som bygger på hur mycket man har tjänat under en viss tid, eller så får man grundersättningen i systemet vilket vid fullt uttag ger ungefär 7 500 kronor per månad. Saco studentråd anser att studenter som tar föräldraledighet ska kunna behålla sina inkomster i nivå med studiemedlet som idag ligger på 13 500 kronor per fyra veckorsperiod.

10. att studenternas trygghetssystem ska vara transparenta och enkla att förutse

Styrelsen anser att det här är en bra åsikt som inte bör ändras. Idag hanteras studenters trygghetssystem av både Försäkringskassan och CSN och om man inte har studiemedel faller man i vissa fall mellan stolarna.

11. att antalet karensdagar för studenter som blir sjukskrivna inte ska överstiga 8 kalenderdagar

Idag kan studenter som blir sjukskrivna behålla studiemedlet under sjukskrivningen. Lånet för den period av sjukskrivningen som överstiger 30 dagar skrivs sedan av. Det kan uttryckas som att studenter har 30 karensdagar. Saco studentråd anser att man inte ska behöva ta lån för att finansiera en sjukskrivning men att det är rimligt med en viss karenstid för att motverka felaktigt utnyttjande av systemet.

Styrelsen har undersökt varför vi har satt gränsen till åtta dagar i vårt politiska program men har inte kunnat hitta någon bra förklaring till det. Det finns däremot en väldigt bra anledning till att sätta gränsen till 14 dagar eftersom det är ett [färdigutrett förslag](#) som skulle vara enkelt att genomföra. Styrelsen föreslår därför att att-satsen justeras till följande:

att karenstiden för avskrivning av studielån för studenter som är sjukskrivna ska vara 14 dagar

12. att studenter ska ha goda förutsättningar att påverka sin egen studiemiljö både på lärosätet och nationellt

Naturligtvis ska studenter ha goda förutsättningar att påverka sin arbetsmiljö. Men vad som avses med att påverka den nationellt är lite oklart. Det sätt på vilket man vanligen påverkar sin arbetsmiljö på ett strukturerat sätt är genom det systematiska arbetsmiljöarbetet. Att studenter ska inkluderas framgår tydligt av Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:1) men för att det ska fungera i praktiken

behöver lärosätena tydliga strukturer för hur deras personal ska arbeta med studenters arbetsmiljö. Styrelsen föreslår därför att att-satsen ändras till följande:

att lärosäten ska ha väl utarbetade rutiner för hur studenter ska involveras i det systematiska arbetsmiljöarbetet

Den föreslagna lydelsen gör det också tydligt att det är lärosätenas ansvar att inkludera studenter i sådan utsträckning att de uppfyller de lagliga krav som ställs på dem.

13. att alla studenter ska ha en god arbetsmiljö

Det är självklart att Saco studentråd anser att alla studenter ska ha en god arbetsmiljö. Därför föreslår styrelsen att innebörden i att-satsen flyttas till inriktningen och slås ihop med att-sats 1. Ordet "god" föreslås vidare ändras till "tillfredsställande" eftersom det är det ordet som förekommer i Arbetsmiljöverkets föreskrifter. Att arbetsmiljö nämns i inriktningen tydliggör också att hela kapitlet handlar om arbetsmiljörelaterade frågor.

14. att nationella riktlinjer för alla lärosäten ska införas gällande studenters arbetsmiljö

Styrelsen anser att det här är en bra åsikt som inte bör ändras. Studenter täcks redan idag av arbetsmiljölagen och de flesta av Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd gällande arbetsmiljö. Men lärosäten har ibland svårt att förhålla sig till reglerna och tillämpa dem på ett stringent sätt. Därför finns det ett behov av nationella riktlinjer för hur lärosäten ska arbeta med studenters arbetsmiljö.

Nya att-satser

15. att studenter som innehar förtroendeuppdrag att bevaka och påverka studenters arbetsmiljö ska erhålla ersättning för den tid uppdraget kräver

I dagens politiska program finns en snarlik att-sats under kapitlet *Jämställdhet & jämlikhet i högre utbildning*. Styrelsen föreslår att att-satsen flyttas till en mer logisk plats i det politiska programmet.

Formuleringen föreslås även ändras från att det gäller studenter som "väljer att arbeta för att påverka sin studiemiljö" till studenter som "innehar förtroendeuppdrag att bevaka och påverka studenters arbetsmiljö." Styrelsen anser att det då blir tydligare vilka studenter som avses och att vi bör prata om arbetsmiljö när det är arbetsmiljö vi menar.

16. att

studenter ska ha minst 11 timmars sammanhängande dygnsvila

Dygnsvila är den ledighet någon har under varje 24-timmarsperiod. Enligt arbetstidslagen ska dygnsvilan för arbetstagare vara minst elva timmar sammanhängande ledighet. Studenter omfattas dock inte av arbetstidslagen trots att de har sämre förutsättningar än gemene arbetstagare att påverka hur deras obligatoriska moment förläggs. Styrelsen anser att studenters arbetsvillkor inte bör vara sämre än lagens minimikrav vad gäller möjlighet till återhämtning och föreslår därför att att-satsen ovan förs in i det politiska programmet.